ANUL I Nr. 3 **5 lei** .IX.36

REVISTA DOBROGEANA

Redacția : · TIONESCU, Dumbrava Roșie 44, Constanța Abonamentul : 50 lei elevii, 100 lei particularii și 1000 lei autoritățile.

EMANOIL BUCUȚA

Clopotnițe fără biserici

Cine trece chiar pe drumuri foarte umblate din Cadrilater, cum este de pildă șoseaua dintre Bazargic și Balcic, întâlnește o vedere pe care n'o are în altă parte.

La intrarea unor sate, pe un loc mai larg lăsat fără semănături, se ridică niște schele ciudate. Ceeace era pe vremuri gorganul, acea piramidă de pământ rămasă ca o taină dela popoarele rătăcitoare și care mai împodobește și astăzi zarea dobrogeană și una d n cele mai frumoase pagini ale literaturii române, poate cu reg căiari în armură și între vasele de aur și credincioșii lor d n viața pământeană, îngropați de vii împreună cu stăpânul mort; ceeace este în zilele noastre punctul trigonometric lăsat pe câmp de inginerii agronomi, turnul înalt de lemn pe care se opresc păsările serii, înseamnă pentru ochi aceste schele. Dar ele nu sunt și nu aduc nici pe de parte la o căutare mai cu grija nici cu gorganele păgâne și nici cu turnurile de agrimensură de'a punctele trigonometrice.

In iuțeala mersului, dacă privitorul trece într'un automobil, el le-ar putea lua drept piciorul unui puț care n'are cumpănă și nici găleată, pentru că s'a lipsit să mai găsească apă în niște locuri unde ea se ascunde la 60 și la 80 metri adâncime. Gorgan fără rege barbar, turn trigonometric fără pământuri de împărțit sau puț fără apă, nimic din toate acestea, decât închipuiri ale unor netede și singuratice întinderi, după cum privirea se apropie și se depărtează.

Schelele sunt făcute de niște triunghiuri cojite și strâmbe, pentrucă marii copaci sunt rari pe aci. Ele lasă părerea unei suferințe biruite. Sus în vârf, spânzură pe o osie băgată în două găuri unse cu păcură un clopot de bronz. Nu este nici un turn de pândar de vie, pentrucă viță nu se află și satul e prea aproape. Clopotul sună tras de o funie într'o seară de vecernie ortodoxă sau chiar la leturghie, în câte o sărbătoare plină de soare.

Femeile se opresc pe drum își dau marama puțin îndărăt, pe creștet, ca și cum s'ar pregăti să sărute o icoană, și își fac încet cruce. Bărbații ies pe prispă și se uită căutând ceva din ochi, ceva de care își aduc aminte, care a fost înviat de chemarea clopotului, dar care n'are ființă. Este clopotnița fără biserică, din două lemne, la o răspântie de drum.

Sunt foarte puțini oameni astăzi, mai ales în aceste două județe, Callacra și Durostor, cari nu cunosc alt loc de închinăciune și n'au altă legătură văzută cu Dumnezeu. Satele sunt noi, acum înființate, și n'au fost în stare să pună la un loc atâția bani cât se cer pentru o asemenea clădire, ori s'au cuibărit în preajma altora mai vechi, dar ridicate tot așa peste noapte, de altă stăpânire, și uitând în cursul anilor că sufletul își are și el drepturile lui.

Clopotul sună mărunt și repede. Acoperiș e cerul. tcoene dacă te-ai uita mai bine, sunt poate chiar sfinții înșiși veniți prin văzduh și plutind în cețurile lui, ca să fie față la această slujba minunată. Florile câmpului umplu aerul de tămâie. Porumbul cântă din frunzele bătute de vânt, ca un cor de fete, cu glasurile slăbite dinadins la un semn al conducătoarei. Să nu uităm că preotul nu vine și nici lumea, pentrucă după ani de zile nu se mai îndeamnă destul. Să stăm numai noi la Răsărit ca și cum ar avea îndărăt ușile împărătești, iar deasupra capului pe Isus Pantocratorul cu sfânta carte în mână, pe care nu sunt trecute decât cele două litere de început și de sfârșit ale alfabetului elinesc: „Eu sunt Alfa și Omega" și să spunem pentru niște ascultători închipuiți, cuvântul de învățătură, cazania zilei. Deoarece altă Evanghelie nu s'a citit, locul de plecare să fie chiar această furcă vorbitoare de salcâm, cu clopotul în vârf, ca niște alte Alfa și Omega ale creștinității.

Se împlinesc peste câtva timp, dela 1913, 25 de ani de când ne-am întors și ne-am așezat în aceste părți de pământ dintre Dunăre și Mare. Ne vom aduna atunci ca să sărbătorim întâiul sfert de veac de stăpânire românească în Noua Dobroge. Vom vorbi despre cunoscutele cuvinte din hârtiile lui Mircea cel Bătrân dela 1400, an pus încă de Eminescu izvor ro-

(continuare în pag. 3-a)

TRAIAN MARCU

Un poet al mării de acum 40 de ani

Vasile Ravici. Nume care nu deșteaptă nici o rezonanță în amintirea cititorilor, de care nu se leagă nici o operă cunoscută. Nici unul dintre noi nu l-a auzit rostindu-se vreodată și poate nici o revistă literară nu l-a publicat. Și totuși Vasile Ravici a trăit emoții, sufletul lui a vibrat și depe coardele lirei lui s'au revărsat speranțe, dureri, dezamăgiri. Nu știm cine a fost Vasile Ravici, nici ce viață a dus, dar o întâmplare norocoasă a trimis manuscrisul lui zdrențuit, de acum 40 de ani, sub ochi înțelegători și i n t r e mâni conservatoare care l-au păstrat cu sfințenie, scoțându-l la iveală acum; pentru oficierea acestui pios dar tardiv parastas literar.

Caetul lui Vasile Ravici a cuprins între filele lui peste 60 de poeme dintre cari abia s'au mai păstrat 42. Celelalte au fost de tășate, poate de păstrătorii întâmplători ai manuscrisului, sau poate chiar de autor, spre a fi încredințate vreunei reviste literare, iar de soarta lor n'avem nici o știre. Prima parte a caetului nu poartă decât date: 1894, 1895. Nici o mențiune despre localitatea unde și-a depănat viața și și-a scris cântecele. E posibil ca patria poetului să fi fost Constanța dar certitudine n'avem. A doua parte cuprinde versuri scrise la Cracovia dela 15 Noembrie 1895 înainte. Cum a ajuns Vasile Ravici în Cracovia, leagănul regilor poloni, pe atunci provincie austriacă, și ce rosturi a avut acolo — nu știm. Cu atât mai bizară ni se pare întoarcerea manuscrisului pe aceleași țărmuri ale Mării Negre pe care le-a cântat. Păstrătorul manuscrisului nu poate da detalii asupra acestui drum invers. Singura informație e faptul că manuscrisul a ajuns în casa lui în timpul războiului mondial, fără să-i cunoască proveniența. Habent sua fata libelli.

O încercare de limpezire a tuturor punctelor de întrebare s'ar putea face rezemându-ne pe cele două dedicații păstrate în fruntea unor poeme: „Amicului meu A. Polychroniade" și a doua, ștearsă cu creionul: „A mon excellent ami Const. Țurcan" Aceste persoane, cunoscuții sau descendenții lor, ne-ar putea da cândva detalii prețioase, dacă poetul nu mai este.

Frumusețea de mărgăritar a scrisului, ortografia corectă a epocei și dedicația franceză reprodusă ne fac să ne gândim la un fin intelectual al vremii iar durerea intimă încredințată versului trădează tinerețea în epoca primelor deziluzii platonice:

E deasupră-mi cer albastru,
Dedesubt e apa mărei,
Nimeni nu-mi mai știe dorul
Și pe cine-am dat uitărei.
(Pe mare, pg. 16)

Nu știu de ce în suflet
Un dor de moarte am,
Un dor de pace-adâncă
Ce nu mi-l cunoșteam...

De ce-mi place mormântul
De lună luminat...
O fi în el odihna
Și pacea ce-am visat?
(Dor de moarte, pg. 21)

Familia literară căreia aparține Vasile Ravici e pleiada de poeți postminescieni, cântăreți ai durerii și ai zădărniciei vieții, de care s'a lepădat Vlahuță în ultima parte a activității lui poetice. Ecourile din Eminescu sunt foarte frecvente mai ales în forma scrisorilor care l-au ispitit pe vremuri și pe Calistrat Hogoș și ele dovedesc încă odată puterea de fascinare a „Luceafărului" care a atras în lumina orbitei sale pe toți fluturii literaturii din epoca lui:

Pe piept mâinele cruce
Și 'ntr'un coșciug de brad
Sunt liniștit de patemi
Pe gânduri nu mai cad.
. . . . . .
Și pentru totdeauna
Tăcută-i preajma mea,
O liniște de moarte
De-s fericit în ea.
(Liniște, pg. 30)

Dar Vasile Ravici a fost mai presus de toate un poet al mării. Vraja ei se asociază pretutindeni durerilor poetului și nemărginirea ei e pentru dânsul un veșnic prilej de visare:

Cu-aceeași strălucire 'n z re
Cu-acelaș cer scânteetor
Cu-acelaș lucru-amăgitor
Revăd nemărginita mare...
. . . . . .
Imi amintesc iubirea 'ntreagă
Când regăsesc tot ce-am uitat
Doar dânsa nu-i, căci m'a uitat....
Și mi-a rămas doar marea dragă.
(Mângâiere, pg. 52)

Vino, valu-i bun prieten,
Să ne spună grai nu are,
Nicăerea nu-i mai bine
Ca să vii, decât la mare
(La Mare, pg. 2)

Lopătar ce cânți alene
Peste valul albăstriu
Ce dor ai de-i spui la mare,
Spune mi i și eu să-i știu,
(Lopătar, pg. 6)

Ritmul lui Coșbuc, al cărui prim volum „Balade și Idile" abia apăruse în 1893, a lăsat urme și la Ravici:

Nu vrea dânsa să mai știe
Nici de dragostea-mi pierdută
Nici de viața mea trecută,
Iar sărmana-mi poezie
Este mută.
. . . . . .
Rămâneți nescrise încă
Strofe dulci de poezie,
Căci sublima armonie
Cântă-acum o jale-adâncă
Și pustie
(Ce-mi rămâne .., pg 47)

Lira lui Vasile Ravici a fost instrunată pe cele mai variate ritmuri, iar cântărețul a reușit întotdeauna să și modeleze versul cu multă pricepere tehnică.

In afară de elegiile volumului care alcătuesc un adevărat roman de dragoste, foarte asemănător cu al lui Cerna, găsim și câteva pastele din care reținem:

Făcând în urmă câte-o cruce
In visuri dulci îndat'adorm...
Moșneagul stând lângă mătușe
Au sforăitul uniform.
(Tablouri, pag. 32)

Curând se stinge orice lampă,
Hogeagu-i liniștit de fum,
Doar câinii de mai latră 'n urmă
La vre-un întârziat, pe drum.
(Mă lasă rece, pg. 14)

TOMIS

Subțirele aed cu lira subțiori înalt înspre mare
Ca Omer în alte răstimpuri prin orașe eline
Un veac de lumini și-o inimă de aur cu sine
Poartă încă fragede pe meleaguri barbare.

Vântul ușilor le sgâlțâie balamările, bate
Colibile tupilate cu streșina ascunsă în zăpadă —
Pe drumul strâmb, îngust și alb ca o naiadă
Gonește crivățul rapsodul dela spate.

Printre 'nghebări primitive, turtite și sparte
Cu puțuri moarte 'n inimi de calcar
Și pomi plesniți de ger el calcă rar
Și ochii îi asvârle ca stelele departe.

Inainte marea, sărata, sălbateca mare
Sub cravașele iernii încremenită cu creste,
Albă ca o punte între ce era și nu este
Sub cerul opac cum i-o boltă de sare.

Lângă marea ca o leoaică imensă, trudită,
Intinsă molcom, cu fața albastră de frig, îngână
Pe lira ce-o ține subțiori, cu-o mână,
Rapsodul, o dragoste veche, oprită.

Dar marea cuprinsă de sidef și sticlă mată
E pod rece pentru năzuințele mari insultate —
Clima-i prea aspră 'n cetate
Și iarna 'n răsărit prea turbată.

Inveliți 'n scutece groase, tăindu-și în neauă cărarea
Barbarii și Grecii dimineața nu 'nțeleg pe rapsodul
Ce cântă nebun să topească podul
Și tremură ca biciul celui ce bătea marea.

E. AR. ZAHARIA

Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman" Constanța Proiect AFCN

F R A G M E N T E

TOATE plecările se petrec la fel. Cu fluturări de batiste... Dar, ați observat că cele ce rămîn să fluture din batistă sunt femeile?... Atunci, cum se face că întotdeauna cea mai mare parte din ceata celor care așteaptă este alcătuită din bărbați!... Nu toți care pleacă au cîte o fluturare de batistă pe cheu... Asta înseamnă că nu toți pleacă... Ci sunt unii care se întorc, în realitate... Plecările se fac ca să ne bucurăm de întoarcere... Cine vrea să încerce bucuria întoarcerii, să plece!...

Dar dece suntem triști când plecăm? De faptul că, pe cheu sau pe peron se află cineva care flutură din batistă pentru noi... Fluturarea de batistă este chezășia întoarcerii... Cui nu i s'a fluturat din batistă, poți bănui că nu se va mai întoarce... Ceiace înseamnă poate că omul acela nu pleacă, ci se întoarce, cu toate că este de loc de unde a plecat... Plecările sunt chemări către alte plecări de mii de ani... Pentrucă nimeni nu poate spune cu siguranță că este *de aici*, nimeni neștiind de unde este... Așa dar, să fim circumspecți. Niciodată să nu spunem: plec sau mă'ntorc, deoarece se poate să ne înșelăm, întîmplîndu-se ca plecarea să fie de fapt o întoarcere și invers. Plecările sunt chemări... Deaceia să ne gîndim întotdeauna la motivul adevărat al plecărilor... Astăzi, sub ochii noștri un popor întreg *pleacă*, întorcîndu-se de unde a plecat acum două milenii... Sunt locuri pe hartă care ne atrag ca un magnet. Nu putem rezista tentației de a ne duce acolo. De cele mai multe ori, cînd ne-am realizat dorința, se poate să rămînem acolo pentru totdeauna... Pentrucă acolo ne-am găsit propria-ne istorie...

De fapt, călătoriile se fac din două motive paradoxale: din pricina vacuumului sufletesc unele — turiștii de azi; iar altele din pricina căutării de sine... Oamenii din prima categorie sunt un fel de oameni care văd numai lucrurile. Aceștia sunt oglinzi ambulante, care se plictisesc să stea într'un loc, din pricina „vegetației" sau inactivității — mutîndu-și spleenul în mereu alte geografii...

(Paradoxul acestui fel de călătorie este Imanuel Kant, care, să ne aducem aminte, a stat o viață întreagă la Königsberg...). Din a doua categorie de călători fac parte aceia care aud chemările locurilor și ale istoriei... (Herman Keyserling nu intră în niciuna din aceste categorii, deoarece, deși, după cum o mărturisește, a făcut voiajul împrejurul lumii ca să se găsească pe sine, nu știm dacă s'a *găsit*, deoarece s'a întors de unde a plecat... Nu a rămas nicăiri. Aci ar trebui de urmărit genealogia filosofului... Probabil că face parte din neamul celebrului jidov rătăcitor, care aude chemări din toate punctele cardinale pe unde îi sunt risipiți străbunii...)

Căutarea de sine trebue înțeleasă ca o echivalență a dictonului socratic „cunoaște-te pe tine însu-ți". Condiția indispensabilă a găsirii de sine este, fără'ndoială, plasarea, raportarea ta la o geografie anumită.

Insă, oricare ar fi sensul plecărilor, un lucru e cert: plecările sunt triste, întoarcerile cu bucurii... Nimic nu este pe lumea asta, care să nu-și aibă paradoxul lui... Nimic nu *este*, care să și nu fie...

Dacă nu ne-ar fi dată această situație paradoxală, noi nu am ști dacă un lucru este sau nu. Dacă n'am muri, n'am ști că trăim... Condiția existenții este inexistența ei într'un loc oarecare... Știm că există un lucru prin raportare, prin comparație. Prin faptul că nu este în alt loc...

Un om se minunează de ceiace nu a mai văzut. De ceiace este surprins... Noi nu am cunoscut toate lucrurile dintr'odată, pentrucă nu toate stau într'un loc și timp. Conștiința, aci trebue căutată originea ei, în defectul favorabil ființei umane de a lua cunoștință de lucruri succesiv... Pentrucă dacă noi am vedea, am avea veșnic existența în fața ochilor, n'am sesiza-o... Trebue ca ea să apară și să dispară ca să fim surprinși de schimbare. Descoperirile locurilor de către om s'a făcut prin emigrare. Adam a cunoscut raiul după ce a fost izgonit din el... Căci dacă Adam ar fi cunoscut raiul, noi am fi sălășluit în el și acum... De aceia plecările sunt triste: ca să ne bucurăm de întoarcere... Iată dece, răspunsul cel mai bun ce se poate servi celora ce vă întreabă „pentruce sunteți trist", nu poate fi decît acesta: pentruca să fiu vesel... Vedeți, așa suntem noi făcuți, încît să nu sesizăm decît prin antiteză, prin paradox...

Orbul din naștere nu crede despre el că este orb, deoarece pentru el întunericul este lumină... Lui îi lipsește posibilitatea paradoxului...

Să nu vă fie frică de oamenii răi, pentrucă aceștia vor fi odată buni!... Dar să vă temeți de oamenii buni, care nu știți când vor deveni răi!...

■

MĂ INTERESEAZĂ însemnările scrise în mijlocul infinitului rotund—acolo unde Merea și Cerul coincid ca valvele scoicii și femeii, decît acele *jurnaluri* care se agață de case, de oameni, de Istorie... Mă interesează să știu ce simt și ce gîndesc eu acum în fața acestei mări în care se joacă aurul lichid al lunii. Trăirea aceasta a mea mă interesează să o pun pe hârtie ca să fie numai a mea, ascunsă de privirile oamenilor... Nu istoria locurilor pe cari le străbat mă poate interesa. Nu trebue să mă interesez...

Pentrucă eu cînd am plecat în această călătorie, am vrut să am nici-o cunoștință „turistică" despre locurile prin care trec. Imi repugnă acei oameni ce se chiamă turiști — călători profesioniști — care pleacă la drum cu cărți în tașcă, prostie pe care era să o comit și eu, cînd era să mă duc în spinare cu *Getica* lui Pîrvan la Tropaeum Traiani... Mă atrage călătoriile marilor descoperitori geografici care plecau la drum cu fantezia științei lor cosmografice... Mă îngrozește Istoria. Și ea trebue să îngrozească pe orce călător. Istoria aceasta care năvălește asupra ta ca un vultur și-ți înfige ghiarele în ochi, îți scormonește amintirile „istorice" despre Helespont (aci s'au înpotmolit corăbiile lui Xerxe; marea pare că tremură și acum de bicele trase din porunca regelui nebun, etc.).

Istoria ascunde natura. Vreau să văd ca omul fără Istorie... Călătoria să fie contactul nud între tine și geografie. Detest acele jurnale de călătorii în care ochii nu văd ochii în oglinda mării, ci văd istoricește. Iată, redau dintr'o revistă acest fragment dintr'un „jurnal de bord" [1])

Detest acel călător care caută în peisajul pe care-l străbate, pecetea ochilor celebri care au trecut pe acolo și au mărturisit ce-au văzut... Cinstite călător care treci pe lângă Cythera și știi ce știi de ea, de ce te apuci să ne spui și nouă, de ce vrei să călătorești și pentru alții? De ce crezi că se poate vedea numai istoricește și taci călătorul inițiat să zică, dacă îi va cădea în mână jurnalul tău: „păcat că *n'am știut* asta cînd am trecut pe acolo".

Vreau să aud călătorul care să zică: Am văzut Cythera, fără *să știe* nimic despre ea. Pentrucă adevăratele călătorii sunt acele pentru care peisagiul se oferă spectatorului mereu inedit... Fiecare călător, cu fiece nouă călătorie să descopere America lui...

Pentru asta ar trebui arse toate jurnalele de călătorie scrise până acum, pentru ca să uităm „frumosul" văzut de cei dinaintea noastră, ca să putem să-l descoperim și noi la rândul nostru... Autorii jurnalelor de călătorie sunt oamenii cei mai egoiști. Jurnalele sunt scrise pentru ca să învățăm frumosul după ele. Or, condiția călătorici este să vezi, nu să știi... Jurnalul divulgînd pitorescul unui peisaj, îl ascunde... Când știu că cutare loc este frumos, nu-l mai văd ca atare... Un peisagiu din natură, pitoresc, își pierde din frumusețea lui cu fiece nouă carte scrisă despre el... Anticii, ca să păstreze ochiului natura pururi virgină, o învăluiau în mituri... Ei voiau sa o aibe numai pentru ochiul lor... Fapt ce a făcut ca timp de două milenii călătorii să-și închipuie miturile cu care aceștia popnlaseră toate colțurile naturii, fără să vadă natura...

[1]) *Lăsăm în babord Turnul lui Leandru, materializarea unei povești duioase de dragoste și intrăm în apele Mării Marmara. Sus pe coastă, vechile ziduri care aurau Constantinopolul se sfîrșesc cu turnul pătrat de Marmara, pe când colțurile ascuțite dela Șapte Turnuri (Yedi Kule) ne amintesc de istoria țării noastre, de povestea nenorocită a lui Constantin Brâncoveanul San Stefano, reședința de bogătași, trece în revistă cu casele sale noi și colorate.*

■

CONTRARIUL modestiei este vanitatea sau orgoliul. Insă, cum *les extrêmes se touchent*, modestia nu este decît o vanitate absconsă... Vanitosul este vanitos de cele mai multe ori, fiindcă asta este felul său de a fi. El este cel mai nevinovat om, pentrucă poate fi ceiace își închipuie că este...

Pe cîtă vreme modestul cată să fie altfel de cum e, pentru a face pe altul să creadă despre el că nu este ceiace pare să fie... Dar, dacă stăm și ne gândim, modestia nici nu există. Ea este un suport fonic pentru niște sensuri sau fețe mai vechi, ipocrizia și timiditatea. Vezi bine, un om cumsecade spune totdeauna aceia ce gîndește. Atît pe cît posibilitățile lui expresive îi îngăduie, fără'ndoială. Un modest, nu vei afla niciodată ce gândește cu adevárat. Deoarece el este un iezuit ce reține cîte ceva din orice silogism...

Vasăzică, modestia este ceva voit. Este ceiace se chiamă cu un termen plastic — poză. Nimeni nu este „modest", de fel... In afară de sensul primitiv (modus est) de „modest ca fizic", „cumpătat ca inteligență". Vedeți, un om modest la început asta înseamna. Un om cumsecade, un om normal. Cum de s'a ajuns la sensul de azi, de modestie mască, prin ce dialecitcă semantică, încă ar fi interesant de urmărit. Un om modest astăzi este acela care crede despre sine mai mult decît arată... Nu-mi amintesc cine a spus că „este mult orgoliu reținut în modestie"... Nimic mai adevărat. Oamenii inteligenți, s'a observat, nu-s modești. Pentrucă ei n'au ce să ascundă... Deoarece numai deficiențele se ascund... Mă tentează să spun că și tainele trebuesc astfel interpretat:...

O mie de neamuri, plecate, domoale,
Te caută'n ceruri, în vis, în pământ.
Ascuns te-au găsit în cuvint.
Sfărîmă cuvântul: cuvintele-s goale...

Oamenii inteligenți nu sunt modești. Ei n'au nevoie să cameleoneze.. Schopeuhhauer, în ale sale *Aforisme* spune că omul inteligent este preocupat de ceiace este, pe cîtă vreme modestul este preocupat de ce ar putea să reprezinte... Modestia mai este și comoditate, deci lașitate...

Se spune: cutare mare om a fost modest, s'a mulțumit cu puțin, n'a primit ranguri și onoruri, etc. Din două una: sau că geniul sau marele om în chestiune era un om căruia îi plăcea o viață comodă, nu cerea altceva decît să fie lăsat să-și pască gândurile în pace (în cazul acesta ne gândim la timiditatea lui Erasmus) sau (mai este un fel de a fi modest, acesta manifest, al romanticilor) că se complăcea în paradox în ceiace privește trăirea vieții cea de toate zilele, dintr'un suveran dispreț față de ceiace este comun... Ușor se poate vedea că acest al doilea fel de modestie nu este în realitate decît orgoliu. Insă noi discutăm despre modestia oamenilor comuni, care e sinonimă cu ipocrizia.

Modestul, în orice discuție, are grije să dozeze expresiile: „după modesta mea părere"... „atât pe cât știu eu"..., „cu cele trei licențe ale mele"..., etc.

De fapt, când vrei îl prinzi cu mîța'n sac, fiindcă, mai totdeauna, „modesta" lui părere a fost furată...

Dacă vreți să urmăriți modestul în diverse literaturi, căutați-l sub firma „Tartuffe"...

Tipul modestului îmi pare, fără intenție de paradox, fariseul din Biblie...

Modestul este omul care se află totdeauna în gardă... Pozează mereu, pentrucă dacă s'ar lăsa un moment să fie el însuși, n'ar mai fi... Modestia = sărăcie. Modestului îi lipsesc multe lucruri. Modestul este de mai multe feluri, dintre care tipul moralistului este cel mai odios.. Acesta începe să eticheteze de pornografică orce literatură, când anumite funcții au intrat în repaos... Modestia mai poartă numele și de etică și se învață în școală...

■

O CARTE este bună când nu seamănă cu niciuna alta citită pînă acum. Spuneți-mi însă o carte care să nu semene cu niciuna din cele scrise mai naintea ei!...

Și totuși, afirmația noastră este valabilă... Deoarece acesta este singurul criteriu critic care ne poate spune dacă o carte este bună sau rea. Cum se mai pot scri atunci, în ziua de azi, cărți bune? Răspunsul depinde de cititor. De o anumită capacitate de uitare a lui... O carte proastă îți amintește la fiecare pagină ceva citit mai înainte... O carte bună. deși seamănă cu unele scrise mai naintea ei, nu-ți amintește nimic... Cînd citești o carte bună ai impresia că citești iarăși și iarăși aceiași carte...

Așa dar, putem spune despre o carte că este bună, când anulează pe cele dinaintea ei. Deoarece, o carte bună

Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman" Constanța Proiect AFCN

Clopotniţe fără biserici

mantic de orice putinţe, „Stăpânitor şi Domn al celor două maluri ale Dunării dela Silistra şi până la Marea cea mare". Zarea se deschide într'adevăr înaintea ochilor largă şi făgăduitoare, dar nu numai înaintea ochilor fiecăruia dintre noi ca nişte biete fiinţe trecătoare, în clipa de acum când le scoatem din cronici şi le curăţăm din nou de pulbere, ci înaintea unui neam întreg şi peste secole. Ele au stat ascunse acolo numai pentru folosul învăţaţilor istorici şi al copiilor de şcoală, până la 1913, când au ieşit înarmate şi au mutat ţăruşii hotarelor. Şi vom aminti, mai dincoace, de pe la 1800 şi 1850, de altă cuvinte, care n'au fost scrise nicăeri şi nu se ştie cine le a rostit întâiul. Ele stau frumos încrustate în altă cronică, în cartea de safire şi de argint despre Balcic a înzestratului învăţat, despre care ziarele, după ce a plecat dintre noi, nu mai ştiau să amintească zilele trecute decât că i s'a făcut parastasul de un an. Este vorba de academicianul poet şi geograf, tovarăş de atâtea drumuri şi stări la sfat încă din anii studenţiei şi până mai ieri, George Vâlsan.

El a arătat într'o carte, nu îndeajuns citită când a apărut şi aproape uitată astăzi, că bacii ardeleni care-şi mânau turmele în secolul trecut peste Dunăre, fie prin părţile Olteniţei, fie prin părţile Călăraşilor, călcau dela un capăt la altul pe acest pământ, unde ne-am aşezat temeinic mai târziu, se opreau în sălaşe şi stâne şi dădeau nume la locuri, păstrate apoi din rând în rând de oameni, în pasul oilor şi în cântul talăngilor. Iată o pildă rară, care are şi o valoare istorică, dar are mai ales o valoare de frumuseţe şi e o dovadă de puterile de zămislire ale limbii populare, râul acela dintre Ceatalar şi mai adânc din păduri, şi dintre Teche şi Mare. Pe hărţi îi zice Valea Batovei, dar în cunoştinţele de locuri ale bacilor seceleni îi zice Valea-fără-iarnă, pentrucă în lungul ei îşi adăposteau oile pe o vreme când în alte părţi viscolea, iar aci era ca o neîntreruptă primăvară. Ceva mai frumos ca numire n'a găsit nici poporul artist, sau cu mulţi artişti, francez, pentru coasta lui de azur care nu e decât constatarea exterioară de fapt, fără ceva omenesc şi nou, ca la noi, care să-i dea un înţeles neaşteptat. Numirea aceasta suntem datori neapărat să o înviem, ca o moştenire de preţ, pe care, nepoţi norocoşi, nu ne este îngăduit s'o pierdem.

Dar la acea zi de sărbătoare care vine cu paşi mari către noi, va trebui să arătăm şi alte ispravi decât cuvinte de strămoşi mai apropiaţi sau mai depărtaţi. Câteva zeci de mii de oameni, o sută de mii şi mai bine, veniţi de atunci ca la o chemare a lor din toate unghiurile neamului românesc, din toate Macedoniile, câte sunt astăzi, dela sfârâmarea celei vechi, din Macedonia bulgară ca şi din Macedonia greacă, din Macedonia albaneză, ca şi din Macedonia jugoslavă, cu bărbaţi subţiri şi smezi în ilice cu găetane, în fustanele înflorate, sau în şalvari negri strânşi pe ţărloaie şi cu pantofi cu ciocul adus şi cu un ciucure mare la vârf, cu femei cu bani de aur în cap, ne vor întâmpina, ca un mare alai bizantin ieşit de prin toate cotloanele de pe unde s'a aciuat dela plecarea de acasă. Ne vor întâmpina Români din Banatul iugoslav, cu limba dulce şi cântătoare, de pe la Tisa şi de pe la Dunărea câmpoasă. Ne vor întâmpina Olteni, fraţi vecini de-ai lor şi mari călători, fârtaţi din neamul Moldovenilor blânzi şi alţi Români alergaţi să fie toţi din toate părţile şi să nu lipsească de aci, ca nişte păzitori de graniţă de Miazăzi. Dintre ei se vor înălţa pe alocuri pe furcile lor cojite şi strâmbe, clopotniţele fără biserici.

Una din întâile noastre datorii va fi să le dăm casele de rugăciune pe care le-au adus dela ei numai în suflet, pentrucă nu le puteau lua în piatră şi grinzi. Iată-i cerându le în aceste clopotniţe aşezate în câmp! Să aşezăm împrejurul lor clădirea care-i place Domnului ca să se pogoare între oameni şi să le binecuvânteze ostenelile.

La porţile Balcicului s'a înfiripat de câţiva ani un sat. Ctitor i-a fost Regina Maria care i a dat şi numele. El face propriu vorbind parte din oraş, ca un cartier românesc al lui. Lucrul acesta este cu atât mai vădit cu cât fosta moară Crisoveloni, asupra căreia oraşul nu s'a gândit niciodată să-şi părăsească drepturile, ca fiind o clădire de pe teritoriul lui, se găseşte în mijlocul satului, iar acum în urmă, cazarma cea nouă a Grănicerilor din Balcic, se ridică nu pe vreuna din terasele ei cu vedere la Mare, ci tot în aşa zisul sat Regina Maria. Când oamenii veniţi de pe unde am arătat că au venit şi cu atât mai adâncă trebuinţă să se ţie de Dumnezeu ca de o ancoră, vor să se roage, trebuie să se ducă la una din cele două biserici ale Balcicului, la doi sau la trei kilometri depărtare. Deobiceiu, nu se duc, pentrucă poate prea li se pare că sunt numai nişte oaspeţi într'o casă de rugăciune care nu e a lor. Şi atunci, înaintea vedeniei din alte sate a clopotniţelor fără biserici, cineva a luat hotărârea să facă aci o biserică. O hotărâre la fel care a fost dusă până sub acoperiş, a fost luată în satul vecin Vultureşti. După valurile de oameni, încep să soseasca pe toate drumurile în Cadrilater şi bisericile.

In satul Regina Maria lucrează de doi ani o echipă studenţească trimisă de Fundaţia Culturală „Principele Carol". In programul ei de lucru echipa s'a gândit să facă două capitole deosebite: unul de lucrări obişnuite, pentru mai buna stare a oamenilor şi pentru înviorarea satului: un dispensar cu medicamente, date fără plată, s'a deschis, unde locuitorii îşi fac nu numai căutarea boalelor, dar şi o educaţie sanitară. Alături de el şi tot pentru întărirea fizică s'a înjghebat un teren de jocuri şi de sport.

Nu ştiu dacă greşesc, dar oamenii sunt atât de patriarhali şi abia ieşiţi pe pragul etnografiei şi al folklorului românesc sud-dunărean, încât uitându-mă la ei văd pe întâii Români Macedoneni din Peştera rumeliotă jucând după toate prevederile stricte de regulament anglo-saxon, volley-ball. Mingea sare peste plasă trimeasă de mâini agere, un arbitru urmăreşte dela capătul plasei punctele. Este un adevărat amestec de planuri geografice şi de culturi care te isbeşte.

Cei mai mulţi dintre oameni n'au făcut acasă la ei plugărie, ci creştere de vite. Oile sunt şi acuma destul de multe, ca o urmare şi o prelungire a vieţei de odinioară, Macedonenii veniţi peste Balcani îşi dau aci mâna pe urma oilor, prin păcurari, cu baciul săcelean al veacului trecut. Este ca o sarcină şi ca un drept de stăpânire care se trec de la unii la alţii în cuprinsul aceluiaş neam, cu fii pe cari istoria i-a vrut atât de răsleţi. Rostul unui agronom între aceşti proaspeţi învăţacei ai plugului era nemărginit. El şi-a făcut nu numai datoria, ci a ajuns omul de încredere şi călăuza acestor drumeţi, mai mult, închişi în sine şi neîncrezători. Grâul de anul acesta ales şi salamurat la îndemnul şi sub supravegherea lui, a dat de două ori mai mult şi bob de două ori mai greu decât înainte. Sunt argumente cari conving. Şi aşa mai departe, cu ceilalţi membri ai echipei, maeştri de gospodărie, veterinari, folklorişti, teologi, în domeniul lor special şi după arătările amănunţite ale planului de lucru pregătit de Fundaţia Culturală „Principele Carol".

Echipa n'a uitat însă nici al doilea capitol din programul ei; alături de lucrările obişnuite, lucrările mai mari şi mai grele de care un asemenea sat nou, clădit ca în basme peste noapte nu se poate să nu aibă nevoie. Intâia lucrare de acest fel era biserica. Şcoala se făcuse, în jurul căreia urma să se adune viaţa intelectuală a celor mici şi a celor mari, primăria nu lipsea, în jurul căreia se desvoltă viaţa administrativă a obştei. Trebuia să se ridice şi biserica, în jurul căreia să înflorească viaţa sufletească a noiei aşezări omeneşti, umbrită şi apărată de cruce.

Nu sunt de cât două zile de când un arhitect tânăr, al cărui nume e mai de mult legat de Balcic, Balş, s'a înfiinţat pe locurile pietroase, cu margini de stâncă roşie, care răsbate de sub pământ ca de foc sau de sânge, şi a început să măsoare şi să pună semne. După semnele lui se vor mişca atâţi studenţii din echipă, cercetaşii ardeleni care-i ajută cât şi muncitorii înarmaţi cu târnacoapele ca să sape locul de temelie. Indrumătorul lor se nimereşte să fie directorul liceului din Bazargic, un bun constructor şi el, inimos şi priceput la astfel de lucrări.

Inginerii cari lucrează Cazarma Grănicerilor s'au arătat gata să fie de ajutor cu sfatul şi cu fapta. Regina Maria, care e preşedinta comitetului de construcţie, va avea mulţumirea să vadă al doilea locaş de închinare ridicat de ea la Balcic, după bisericuţa dela Palat, urmând modele ortodoxe cipriote. Biserica din Poarta Balcicului va avea ca hram „Adormirea Maicii Domnului", care este patroana Augustei ctitoare, dar şi marea rugătoare pe lângă Scaunul prea înalt a marinarilor şi a Mării, uşor de văzut din clopotniţă.

Regina Maria va putea aduce pe mâini ca pe zidurile de mânăstiri strămoşeşti această biserică de piatră în ziua serbării de 25 ani, iar astăzi dă îndemn şi o pildă pentru toate celelalte clopotniţe fără biserici de pe plaiurile dobrogene.

Clopotul sună, credincioşii vin, bărbaţii în frunte cu pălăriile în mână, femeile după ei acoperite şi tainice.

Slujba începe.

Este pentru viaţa cu fapte mari şi zile de pace, aici în zarea Mării, a neamului românesc.

EMANOIL BUCUŢA

---

ca să nu semene cu niciuna citită până atunci, trebue să te facă să le uiţi pe cele citite mai înainte... Din cauza asta cărţile bune sunt astăzi atât de rare, pentrucă noi nu putem uita lecturile prealabile... Cine vrea să descopere o carte nouă trebue să le uite pe toate celelalte citite pînă la aceasta... Dar asemenea lucru se întâmplă numai într'un singur caz: cînd cartea pe care o citeşti acum este prima ta carte pe care o citeşti... Lucrul acesta se întâmplă o singură dată în viaţă şi fiecărui om, iar cartea aceasta se chiamă abecedar...

ION FĂŢOIU

CRONICA LITERARĂ

Ion Valerian: CARA-SU (roman)

In literatura noastră de până acum, Dobrogea nu a ocupat ca subiect de inspiraţie de cât un loc infim, cu tot specificul său atât de nou şi deosebit de al celorlalte colţuri de ţară.

Marea şi satele ţărăneşti din „pusta dobrogeană" au slujit drept inspiraţie multor poeţi şi mai ales pictori. Cel puţin Balcicul a început a fi o adevărată obsesie sălilor noastre de pictură.

Specificul dobrogean a rămas însă ceva exotic, străin de adevăratul specific românesc, aşa cum coloniile franceze sau engleze servesc mişcării artistice din metropolă.

Pe aceeaşi linie de conduită se situează romanul d-lui I. Valerian, „Cara-Su".

Dobrogea, cu tezaurul său de mistere şi exotism pe care l formează populaţia tătărească, a tentat pe d-l Valerian să ne dea romanul acesta cu un subiect puţin riscat — neverosimil — nou însă pentru noi.

Conflictul, acelaş din toate romanele exotice, repetat până la banalizare de Pierre Loti, şi Claude Farrère, introdus la noi de „Maitrey" a lui Mircea Eliade: un inginer surghiuit din interese de serviciu în Medgidia, se îndrăgosteşte de o tătăroaică. Bineînţeles, amândoi sunt tineri şi frumoşi. In treacăt, fie zis, mie, deşi trăesc de douăzeci de ani printre tătari, nu mi-a fost dat să întâlnesc o tătăroaică, care, comparat-o modelului de frumuseţe clasică pentru albi, să nu „sară în ochi" de urâtă, necum să se apropie de zâna descrisă de d-l Valerian... Poate a avut dânsul mai mult noroc!...

Dar d-l Valerian reuşeşte să contureze alături de „oameni" întâlniţi în orice pagină de roman, tipuri cu totul noui şi caracteristice.

Tudor, deşi împreună cu Menura, formează axa în jurul căreia se învârteşte tot romanul, e acelaş tânăr frumos, puţin uşuratic, puţin romantic, de care te isbeşti în atâtea alte romane Nu serveşte decât ca pretext pentru desfăşurarea filmului de dragoste al partenerei sale, tătăroaica Menura.

Aceasta, împreună cu poetul idealist şi beţiv, Niazim, sunt tipuri noui aduse în literatură de de d-l Valerian.

Tipuri noui, tocmai pentrucă sunt primii eroi tătari din literatura noastră şi d-l Valerian a ştiut să traseze tot ce e caracter aparte, specific poporului acesta, visător şi totuşi fatalist, atât de deosebit prin trecutul plăsmuit din mister şi legende de toate celelalte neamuri ce formează conglomeratul dobrogean.

Niazim, neputându-şi îndeplini visul plecării în Crimeia, se omoară sa să nu ajungă un „uliu răios cu aripile tăiate", ca ceilalţi conaţionali.

Menura, neputând înţelege dragostea aşa cum i-o oferea Tudor dispare şi ea. Deşi desnodământul ar părea că vine din cauza unei alte femei apărute în viaţa lui Tudor, totuşi ea nu i de cât

Biblioteca Judeţeană „Ioan N. Roman" Constanţa Proiect AFCN

Un poet al mării de acum 40 de ani

(continuare din pag. I-a)

Uneori durerea mută a poetului zămislește nădejdi optimiste ca și la Cerna, pe care l-a precedat cu 15—20 de ani, fără să se ridice însă la înălțimea cugetării lui:

De tine o lume mi-a vorbit
Că te-a văzut pe gânduri.
Că stai adesea pe la geam,
Plângând în multe rânduri...

. . . . . .

Te 'nrumenește la obraji
Să ți fie ca bujorul,
Și jelei cântă ca să-i pui
Astâmpărându-ți dorul,
Frumoasă cum ai fost să fii
Și de acum 'nainte,
Să nu mai plângi pân' voiu veni
Ci să m'aștepți cuminte
(Iubitei, pg. 34)

Ai spus că mă urăști atâta
Cât poate nici nu-mi dă prin gând
Și vrei, de atâta ură 'n tine,
Ca să mă uiți cât mai curând.

. . . . . .

Dar nu te cred. De a ta uitare
De ce m'aș teme; e 'nzadar,
Căci n'ai putere să-ți stingi dorul
Și gândului să-i pui hotar.
(E'nzadar, pg 19)

Vasile Ravici s'a petrecut ca un necunoscut în literatură. Revistele vremii vor fi judecat prea aspru unele naivități și neglijențe ale versului său, dacă nu cumva modestia lui îl va fi ținut departe de orice încercări de publicitate.

Astfel s'a îngropat în uitare toată arta lui din care desprindem uneori strofe de o uimitoare gingășie:

Pustiu ți pare câmpul verde
N'ascultă freamătul de tei,
Iar dimineața 'n loc de rouă
Pe flori îs lacrimile ei.

Rândurile noastre au încercat să desgroape din uitare pe un artist al altor vremi, înzestrat cu multă sensibilitate, socotind că soarta i-a fost prea nedreaptă chiar dacă n'a avut o personalitate literară. Caetul lui de versuri care va fi încredințat spre păstrare bibliotecii municipiului Constanța va fi în viitor la îndemâna tuturor iubitorilor trecutului literar pentru a spicui și alte rânduri demne de încredințat tiparului.

Înainte de încheiere se cuvine să mai subliniem spiritul de caldă înțelegere al domnului Panait Hagi-Panait, licențiat în drept, prin dragostea de artă a căruia s'a păstrat manuscrisul și a ajuns să se bucure de recenzia de față.

Traian Marcu

VASILE RAVICI

Am pus-o 'n cântecele mele

Am pus-o 'n cântecele mele
A fost și 'n dulcile-mi visări
Frumoasă răsărea din ele
Ca'și o stea din depărtări.
Am pus-o 'n cântecele mele

Nemuritoare să rămâe
Am înălțat-o pân' la stele
Știută ca de toți să fie
Am pus-o 'n cântecele mele,
Nemuritoare să rămâe.

Domnind și peste lumi rebele
Pierdută 'n fumul de tămâe
Scăpând de-a vieții poveri grele
Nemuritoare să rămâe,
Am pus-o 'n cântele mele.

(Manuscris pag. 44) 15 Sept. 1894

MÂHNIRE

Adesea, când mâhnirea mi se curmă
De încetează chiar și plânsu 'n mine,
Oprindu-se gândirea iar la tine,
Mă 'ntorc la nălucirile-mi din urmă
Apesea când mâhnirea mi se curmă.

Și le revăd cu 'ntreaga mea iubire
Cu roiu 'ntreg de suferinți trecute
Și-mi plâng speranțele de mult pierdute
Cu lipsa de noroc și fericire.
Când le revăd cu 'ntreaga mea iubire.

Atunci mâhnirea iar mă înconjoară
Mai cobitoare ca în vremi uitate
Frângându-mi hotărârile luate
Să uit iubirea de odinioară.
Atunci mâhnirea iar mă înconjoară.

Aș vrea să scap de-aducerea aminte,
Nici să mai pot a mă gândi la tine.
Uitarea să mă 'nfășure pe mine
Ca să-mi dispari din inimă, din minte
Și vrea să scap de aducerea aminte.

(Manuscris pag. 50) Noembrie 1894

Insemnări

ȘTIȚI câte ziare și reviste au apărut până acum în Dobrogea?

Numai pînă în 1928, *Bibliografia Dobrogei*, a d-lui Simion Greavu-Dunăre, numără o sută șapte zeci și patru de publicații periodice. Onomastica lor a utilizat fiecare literă a alfabetului de cel puțin șase ori...

Prima publicație dobrogeană este *Steaua Dobrogei*, care apare în anul 1879 la Tulcea.

Ultima este *Graiul Dobrogei* apărută anul acesta la... Medgidia.

Ceiace este interesant este că mai toate ziarele și revistele dobrogene nu se pot dispensa în titulatura lor de atributul provinciei respective...

Prima publicație în ordine alfabetică este *Alarma Dobrogei*; ultima, *Vulturul Dobrogei*...

UN ZIAR feminist a împlinit zece ani...

Însă feminismul începe dela patruzeci. Adică de atunci când feminitatea începe să părăsească femeia.. Nu-i așa că spune mult faptul acesta că preocuparea de căpetenie a feminismului este egalitatea cu bărbații?! Însă când începe să apară la femeie această înclinare spre funcțiuni bărbătești? Cînd femeile trec de o anumită vârstă.. Poate fi egalitate între părți diferite? Femeia este o monadă, bărbatul alta. Nu poate fi egalitate decît între părți de acelaș fel, vreau să spun între părți care îndeplinesc aceleași funcțiuni. Adevăratele femei nu pot fi feministe... Pentrucă — parafrazînd pe Nietsche — feminismul înseamnă dezordine fiziologică..

*

NOI până acum nu avem ziariști. Ci avem poeți sau scriitori care țin locul acelora.. Ceeace se cere unui ziarist în primul rînd este lipsa de imaginație.. Ziaristul este omul steril prin definiție. El nu trebue să inventeze nimic. Ci să copieze viața. Care întrece imaginația poetului.

Ziaristul-poet este orgolios de puterea lui de invenție și ignoră realitatea. Căci numai așa se explică faptul că la București, în fiecare iarnă puii de olteni cari vând ziare umblă în zdrențe și cu picioarele goale... Însă crainicii umanitarismului au durat palate cotidianelor lor, de pe urma acestor olteni și țigănuși. Nu cred că acuma e timpul să devină „ziariști", adică să-i strângă pe aceștia toți într'un cămin, să-i îmbrace și să le dea de mâncare?!

*

PĂMÂNTUL este un ghișeu unde oameni își aranjează hârtiile de trecere în eternitate... Ceeace este demn de reținut din toată aceasta „aranjare" este că se rezolvă „în familie", ca orice lucru din România... Orice om politic care a avut un tată ce a pronunțat de câteva ori în viața lui cuvîntul „cultură", va rezerva acestuia un bronz într'o piață publică... Este singurul lucru inutil deci idealist pe care-l fac oamenii noștri politici.

I. F.

■

† ION BORCEA. Pentrucă Ion Borcea nu a fost străin de provincia noastră, ba, i-a închinat munca și viața sa pînă la sacrificiu, am găsit potrivit s'-i păstrăm memoria în pagina de față. I. B. și-a legat numele de Dobrogea prin înființarea acvariului maritim și a laboratorului zoologic dela Agigea, cît și prin studiile sale asupra faunei Mării Negre. Numai dînsul știe necazurile ce a avut să le îndure pînă să și vadă visul împlinit. În această privință stau mărturie cuvintele sale „Studiul faunei Mărei Negre pe litoralul dobrogean ne interesează în cel mai înalt grad și din punct de vedere științific și din punct de vedere economic. În acest scop am stăruit de mai mulți ani pentru fundarea unei stațiuni de cercetări sau laborator maritim la Agigea. Și, dacă IN ACEASTĂ DIRECȚIE AM ÎNTÂMPINAT UNELE PIEDICI CHIAR DELA UNII COLEGI, (subliniat de noi) țin să aduc mulțumiri Ministerului de Domenii ce ne-a cedat loc și NIȘTE CLĂDIRI PĂRĂSITE (idem)". Așa dar piedici chiar din partea „colegilor" și dania disprețuitoare a unui ministru: clădiri părăsite!

Așa se face însă știință — și mai ales românească. Dacă stai să te gîndești bine, e un lucru extraordinar ca un om numai cu puterile sale să fi putut realiza, aici în Dobrogea, ceeace a înfăptuit Ion Borcea, în provincia noastră în care ți-s prea suficiente cele două mâini pentru a număra instituțiile de cultură. Cu moartea lui Ion Borcea, se întrerup și studiile oceanografice asupra Mărei Negre. Ne întrebăm cine îi va urma calea și ne întrebăm ce va ajunge acum laboratorul dela Agigea?

ARHEOLOGIA DOBROGEANĂ.— Mai zilele trecute, într'o excursie prin sudul Dobrogei, am poposit la monumentul și cetatea dela Adam-Clisi. Câțiva țărci din sat se jucau de ascunse'ea prin găurile monumentului: movila prezintă niște „cuptoare", făcute de localnici pentru arsul cărămizilor ori coptul cozonacilor? — și o potecă ce duce pînă în vârf. De aici, am fost la cetate. N'am văzut nici un păzitor pe acolo, deși îmi pare că-i numit cineva în scopul ăsta. Solitudinea și vaietele vântului printre ruine m'au făcut să mă gândesc la activitatea arheologică trecută, cu melancolie. A existat un romantism al arheologiei noastre. Un Remus Opreanu, Mihail Șuțu, Odobescu, Gr. Tocilescu, Pirvan știau să-și sacrifice odată timp și bani, știau să rabde de foame și sete și să doarmă cu lunile lângă ruine pentru desgroparea lor, pentru construirea unei Getice. Unde-i activitatea dela Adam-Clisi, săpăturile dela Ulmetum, sacrificiile dela Histria? Azi, mai toți cei care s'au interesat odată de arheologia ținutului nostru sunt răspândiți la Cernăuți, Iași, Cluj, București, chiar Roma.

Desigur că astăzi e rîndul statului, al acelui „stat cultural" ce se vîntură de câțiva ani să ia ofensiva în ce privește arheologia dobrogeană, căci tot ce avem pînă acum se datorește în mare parte, inițiativelor personale. Dar... bate și ți se va deschide. Avem pe cineva care să știe să bată?...

PREMIUL IOAN N. ROMAN. Am primit la redacție un imprimat cl premiului cultural dobrogean I. N. Roman. Despre activitatea juriului acestui premiu nu știm altceva decât decernarea celor 2000 lei d-lui Grigore Săceanu. Nu-i material de premiat? Slavă Domnului, în ultimul timp e o adevărată înflorire a Dobrogei în literatura noastră! Iată, propunem premiarea Apelelor Dobrogei".

SĂMĂNĂTORISM DOBROGEAN. Autorul lui Cara-Su, face literatură pe marginea romanului său și un apel către scriitori „să bea o filigeană de cafea la Balcic, să guste un pahar de vin singeriu la Murfatlar. Poate vor găsi ceva din inedit căutat — poate se vor înfiripa din seva acestei pământ străvechiu, învăluit în vrajă și necunoscut". Clișeul acesta al Dobrogei justifică literatura de inspirație dobrogeană de pînă acum, cu un caracter mai mult informativ, cultural, documentar. Dacă se va perpetua imaginea aceasta falsă ori perimată a provinciei noastre, nu ne vom mira ca să avem și un sămănătorism dobrogean.

D-nii GEORGE VOEVIDCA și E. AR. ZAHARIA ne-au trimes noua d-lor culegere de versuri: Cîntece pentru Lu, Bucovina, I. E. Torouțiu și Stihuri, metafore și imagini romînești. Iconar 1936.

TION

Reviste

A apărut o nouă și frumoasă revistă bucovineană „Țara Șipeniților" editată de d-nii Pompei Atanasiu, Nicu Prisăceanu, Ioan Rugină, etc. ■ Iconar a împlinit un an de apariție **regulată**. Revistă rezultată din strădania grupului Iconar — prietenii și elevii profesorilor Nae Ionescu și Traian Brăileanu. Iconar e un îndreptar pentru literatura bucovineană și o dovadă de vitalitate și autenticitate a provinciei. Până acum câțiva ani, nu contau decât revistele din București. În ultima vreme provincia își dovedește, din ce în ce mai intens, puterea i de creație.

Indiferent de culoarea politică, Iconar ți se impune prin munca celor cere-l conduc ■ Viața Basarabiei a reapărut cu dârzenie în condiții tehnice frumoase. În „Meditații" d-l Pan. Halippa, directorul revistei, e nemulțumit de de sine:

„...acum cînd, răsfățat, stomacu mi strigă
Ca unui chelner gusturi stranii, mult prea fine"

deoarece:

„...pământescul din a mea făptură
Apleacă la pământ și gîndurile mele"!

Menționăm plăcuta evocare a lui Zamfir Arbure de Ax. Frunză. D-l N. M. Smochină relevă lupta lingvistică a fraților transnistieni (Cultura națională în Republica Moldovenească a Sovietelor)t„...în linii generale, cultura națională în Republica Moldovenească a trecut prin trei fazeș prima — începutul deșteptării — cu tendințe de adaptare a limbii culte românești; faza doua, a madanismului (după numele lui L. A. Madan, promotorul acestui curent) și faza treia — a latinizării, adică a introducerii limbii vechiului regat". Mai semnează d-nii T. Porcinciuc, Vl. Neaga o justă dar exagerată replică „Paginilor basarabene", etc. Deasemeni întâlnim versuri eminesciene ale d-lor N. F. Costenco, T. Nencev, Sergiu M. Nicu, V. Luțcan (cu o notă personală de grotesc), etc. Urmează o bogată cronică literară și socială.

■ Cronica dobrogeană a sucombat din motive pentru care era să nu mai apărem și noi.

■ Ne surprinde „Elegia" lui George Vaida din „Graiul Dobrogei" an I. Nr. 1, Medgidia:

Ne vom revedea lîngă somnul zăpezilor
în liniștea porumbeilor de scrum;
amintirile vor fi mai curate ca ochii iezilor
și lacrima mai caldă ca acum.

Toți am furat insomniile lunii
cu tristețea ca o lalea de frumoasă —
de acuma stele lumina lîngă noi și o lasă
și nici un zîmbet nu mai înfloresc petunii.

■ Din Silistra ne parvine ziarul Tuna (Dunărea), organ al tineretului turc, de sub conducerea d-lui Sami D. Ergün. O pagină în turcește, una în românește. Propunem colaboratorilor săi traducerea lui Mehmet Niazi, în românește. Ar aduce servicii unei antologii a poeților dobrogeni.

■ Tot în Silistra apare Festival, anul I No. 2-3, 4 pagini format... iconar (sic). De altfel Silistra este, după Constanța, orașul provinciei noastre care a avut și are o mișcare culturală. Aici apărea Dunărea d-lui Pericle Papahagi, Rod Nou, Lira Dobrogeană, Idei încrucișate, Cuget dobrogean și tot aici apare de 8 ani ziarul Rominul iar de 3 ani Țara lui Mircea.

N. M. D.

---

accidentul, ce rezolvă conflictul dintre două forțe, două iubiri, care, aparținând unor complexuri atât de deosebite, fatal trebue să termine așa. Pentru Menura, dragostea (cu Tudor sau cu altul), însemnă totul. Pentru asta s'a pregătit zi cu zi toată viața sa, aici a împins-o tot trecutul plin de mistere și vrajă, de cadâne, care în lipsa bărbatului nu făceau de cât a se pregăti pentru o nouă venire a lui.

Tudor nu poate pricepe toate acestea. El e legat cu mii de lanțuri de societatea în care trăește, de toată viața pe care a dus-o până atunci el și înaintașii lui, pașnici burghezi.

Când cei în mijlocul cărora trăesc, le pun piedici în dragoste, Menura vrea să fugă împreună, să lase totul, Tudor, nu înțelege se opune; „dar cu serviciul ce fac?". Fatal, echilibrul iubirii lor vremelnic fixat, se rupe. Doctorița Popov nu-i decât pretextul.

Tudor se întoarce la București unde a reușit să fie mutat. Menura, asemeni tătarilor emigranți, pleacă și ea, se omoară sau — fatalist, se mulțumește să-și ducă amintirile într'un traiu așa cum i-l oferă viața? Autorul nu ne spune, nici nu interesează.

Dacă am admirat în romanul d-lui Valerian, subtila înțelegere, a dragostei Menurei cu toate trăsăturile specifice temperamentului său, ne-au isbit neplăcut unele stângăcii de stil la care nu ne așteptam.

— „deschise ochii și rămase surprinsă când descoperi pe canapeaua din față pe Tudor deabia își ținea râsul". Pg. 14

— „dumneata ai un talent de a le spune așa de frumos". Pg. 160.

— „amicul era de meserie advocat și se credea spiritual ca o broască țestoasă". Pg. 15.

După cum trebue să subliniem cât de fin și subtil e descris actul culminant al dragostei Menurei cu Tudor. „Focul amar urmă drumul știut, dela începutul lumiii, semănând în cafe țipătul primului început de viață — ultimul suspin al muribundului.. Cine poate desvălui bucuria violentă a ghiocelului când străbate în primăvară crusta pământului fierbinte mergând cu desnădejde spre soare... să-și împlinească scrisul? Sau mai departe, legenda macului.

„Într'o zi a venit la el Aișea, cea mai frumoasă fecioară din Arabia și i s'a oferit ca dar, din partea sclavelor recunoscătoare, chiar în templu cu simplitatea femeilor musulmane. A doua zi, păsitorii au găsit pe lespezile altarului maci minunați, florile dragostei culoarea favorită a profetului a fesurilor, a flamurilor de geamie.

Romeo Lerescu

Tipografia „Dobrogea Jună", Scarlat Vârnav 23

Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman" Constanța Proiect AFCN